

УТВЪРДИЛ

Директор:.....

Разработил: .....

Разработил: .....

**ГОДИШНО ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ
ПО ИНФОРМАТИКА**

за 12. клас профилирана подготовка

МОДУЛ 3. „РЕЛАЦИОНЕН МОДЕЛ НА БАЗИ ОТ ДАННИ“

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Първи учебен срок – 18 седмици по 4 часа седмично = 72 часа

ТЕМИ	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО	НОВИ ПОНЯТИЯ
1. ИНФОРМАЦИОННИ СИСТЕМИ С БАЗИ ОТ ДАННИ		
1.1 Въведение в информационните системи.	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава характерни функционалности за основни видове Информационни системи • Коментира предимства и недостатъци на информационни системи, базирани на файлове и електронни таблици Знае характерните особености на информационни системи с бази от данни <ul style="list-style-type: none"> • Назовава приложението на таблици, заявки и отчети в системи с бази от данни информационни • Оперира с примерна информационна система с база от данни	<ul style="list-style-type: none"> • Информационна система • Система за управление на човешките ресурси (HRMS) • Система за обработка на транзакции (TPS) • Система за управление на информацията (MIS) • Дублиране на данни (data redundancy) • Споделяне на данни • Сигурност на база от данни • Заявка • Отчет • Едновременен достъп на потребители до бази от данни

<p>1.2 Системи за управление на бази от данни (СУБД)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Описва предназначението и ролята на компонентите на СУБД • Разпознава архитектури за реализиране на многопотребителски СУБД. • Познава и разбира три нива на абстракция на СУБД: външно, концептуално и вътрешно ниво • Описва основните роли на групите потребители на СУБД 	<ul style="list-style-type: none"> • Система за управление на база от данни (СУБД) • Сървър на база от данни, • Архитектура на база от данни • Клиент сървър архитектура • Файлов сървър • Разпределена система • Външно ниво на абстракция • Концептуално ниво на абстракция • Вътрешно ниво на абстракция • Клиентско приложение на бази от данни • Схема на бази от данни • Процедура на СУБД • Доставчик на база от данни • Източник на данни
<p>1.3 Релационен модел на база от данни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава структурата и характеристиките на релационния модел на база от данни • Познава основните термини и понятия, свързани с релационен модел на база от данни • Използва основни термини и понятия за представяне на примери на релационни бази от данни • Структурира и представя примерно описани данни чрез релационен модел 	<ul style="list-style-type: none"> • Релационен модел на база от данни • Релация/отношение (таблица) • Атрибут (поле, колона) • Домейн на атрибут (множество от стойности) • Степен на отношение (брой атрибути) • Кортеж (запис, ред) • Мощност (брой кортежи)
<p>1.4 Представяне на данните</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Създава таблица в интегрирана среда (MS Access) с графични средства като прилага добри практики за именуване на таблица и полета на таблица. • Разграничава приложението на основни типове данни на полета на таблица. • Прилага подразбиращи се стойности и проверка за област на допустими стойности • Въвежда и редактира данни в таблица с графични средства • Знае за възможностите за преобразуване от един тип в друг • Задава стойност NULL на данни 	<ul style="list-style-type: none"> • Целочислен тип данни • Тип данни с плаваща запетая • Тип данни символен низ • Тип данни за дата и час • Стойност NULL
<p>2. МОДЕЛИРАНЕ И ОБРАБОТВАНЕ НА ДАННИ</p>		

<p>2.1 Видове релации</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Обяснява основните видове степени на отношения (relationship) • Познава видовете връзки/отношения • Свързва основен и външен ключ при описание на релация • Задава основен ключов атрибут на релация • Задава външен ключов атрибут на релация • Създава прости и съставни основни и външни ключове на релация • Разбира задаването на типове ограничения (not NULL, Unique, Primary key, Foreign key и т.н.) за даден атрибут • Интерпретира основни графични означения в диаграма на бази от данни • Разпознава основните степени на релация и видове връзки в ER диаграма • Илюстрира основните степени на релации и видове връзки при решаване на информационен проблеми 	<ul style="list-style-type: none"> • Унарни релации • Бинарни релации • Релации от по-висока степен • Връзки/отношения от вида 1:1, 1:M, N:M, - • Основен ключ (primary key) • Автоматично генериране на стойност на първичен ключ • Външен ключ • Прост ключ • Съставен ключ • Графичен модел на бази от данни - Entity Relationship (ER) диаграма
<p>2.2 Моделиране на бази от данни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава аномалии от повторение на група от данни в таблица • Прилага основни правила за избягване на аномалии • Открива аномалии, породени от излишество на данни в графичен модел на база от данни и предлага начини за отстраняването им • Разбира процеса на нормализация на релационна база от данни • Прилага нормализация в първа и втора нормална форма (1NF, 2NF) на релационна база от данни • Моделира диаграма на релационна база от данни с графични средства по примерно описание на информационна структура от категории данни 	<ul style="list-style-type: none"> • Аномалии при вмъкване, редактиране и изтриване на записи, породени от излишество на данни • Транзитивно изчислимо поле • Нормална форма на база от данни • Първа нормална форма на база от данни • Втора нормална форма на база от данни • Логическо и физическо представяне на база от данни
<p>2.3 Основни операции в релационен модел</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава основните операции в релационен модел • Идентифицира основни операции в релационен модел на дадена база от данни • Прилага конкретна основна операция над дадена база от данни • Идентифицира основни операции и реда на тяхното приложени при решаване на практически задачи 	<ul style="list-style-type: none"> • Проекция • Селекция • Декартово произведение • Обединение • Сечение • Разлика • Деление • Групиране • Агрегатни функции
<p>2.4 Моделиране и изпълнение на заявки</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Описва характерни особености и приложения на заявките в СУБД • Моделира и изпълнява с графични средства заявка за извличане, реализираща проекция или селекция върху една таблица • Представя с помощта на графични средства резултатът от заявка в нарастващ или намаляващ ред на стойностите на дадено поле • Позволява или забранява наличието на дублирани редове в заявка • Задава с помощта на графични средства критерии за селекция и съединение • Илюстрира с графични средства заявки с решения на несложни информационни проблеми 	<ul style="list-style-type: none"> • Заявка • Критерий на заявка

<p>2.5 Заявки със свързани таблици от данни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Познава и използва основни операции за обновяване на базата от данни – добавяне на редове, изтриване на редове, модифициране на стойности • Прилага основните видове интегритет на свързване (referential integrity) <p>Моделира и изпълнява с графични средства заявка за извличане, реализираща проекция, селекция и съединение върху две или повече таблици.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Моделира и изпълнява с графични средства вложени заявки 	<ul style="list-style-type: none"> • Естествено свързване (natural join) на две или повече таблици • Вътрешно свързване (inner join) на две или повече таблици • Интегритет на свързване при изтриване и редактиране
<p>2.6 Стандартен език за работа с релационни бази от данни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Описва приложенията на стандартен език за работа с релационни бази от данни (SQL) • Идентифицира ключови думи от команди на SQL за вмъкване, извличане, редактиране и изтриване на информация • Разчита SQL заявка, генерирана с графични средства • Генерира заявки за извличане, редактиране и изтриване на записи в таблица чрез графични средства. • Подбира подходящи дейности (Create, Read, Update and Delete – CRUD) за управлението на примерна база от данни (вмъкване, прочитане, редактиране и изтриване на записи в таблици) при решаване на зададен проблем 	<ul style="list-style-type: none"> • Стандарти за представяне на данни и заявки в SQL
<p>2.7 Заявки с потребителски дефинирани изчисления</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Дефинира изчислимо поле на заявка • Прилага стандартни аритметични и текстови операции с полета на таблица • Използва изчислимо поле на заявка, създадена с графични средства или със средствата на SQL, за решение на примерни задачи в СУБД • Описва вложена заявка, включваща изчислимо поле 	<ul style="list-style-type: none"> • Изчислимо поле на заявка • Заглавие на изчислимо поле
<p>2.8 Заявки за получаване на агрегирани данни</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Идентифицира приложения на заявки за извличане на агрегирани данни в СУБД • Подбира математически функции за получаване на агрегирани данни • Използва групиране на записи за извличане на агрегирани данни • Описва с помощта на графични средства заявки за извличане на агрегирани данни • Описва с помощта на SQL заявки за извличане на агрегирани данни 	<ul style="list-style-type: none"> • Агрегирани данни • Групиране (GROUP BY) • Условие за група (HAVING) • Подредба на редовете от резултата (ORDER BY)

2.9 Заявки с параметри	<ul style="list-style-type: none"> • Идентифицира приложения на параметричните заявки в СУБД • Генерира със средствата на Access заявки с параметри при извличане, редактиране и изтриване на записи като използва помощни графични средства • Анализира записи от данни, чрез промяна на стойностите на определени параметри на заявка 	<ul style="list-style-type: none"> • Параметър на заявка • Параметрична заявка
-------------------------------	--	--

Годишен брой часове за изучаване на модула в XII клас - 72 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул:

- Програмата предвижда обучението да се извършва на базата на език за визуално програмиране – Microsoft C#.NET) или Java по избор на преподавателя.
- Препоръчват се следните среди за програмиране: актуални версии на Microsoft Visual Studio (професионална или свободноразпространяема версия (за C#.NET), NetBeans или Eclipse (за Java)
- Препоръчва се обучението да се провежда предимно под формата на комбинирани уроци.
- Препоръчва се занятията да се провеждат в блок от два учебни часа и всеки ученик да разполага със собствено работно място за работа в съответната програмна среда.
- Препоръчва се описаните нови понятия да се разглеждат на концептуално ниво и да се използват при практическата работа.
- Часовете за преговор да включват предимно изпълнение на компютър на практически дейности по теми от учебната програма. Препоръчително е да се използват примерни бази от данни на MS Access и MySQL и Microsoft SQL Server с интегрираните среди NetBeans и Visual Studio .NET.
- Да се идентифицират и прилагат добри практики на програмиране
- Препоръчва се по възможност на учениците да се предостави свободен достъп до компютърните зали извън редовните часове за упражнения и работа по проекти.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	до 30 часа	до 50%
За преговор	до 15 часа	
Практически дейности	до 18 часа	до 50%
За контрол и оценка (За входно и изходно ниво, междинно контролно)	до 6 часа	

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ
Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от практически задания в клас	20%
Текущи оценки от домашни работи	20 %
Оценки от работа по проект	10%
Оценка на изходно ниво	30%
Оценки от контролни работи	20%

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Дейности	Описание на дейност
<i>Дейност 1.</i>	Структуриране на примерно описани масиви от данни в таблици на релационна база от данни. Учениците прилагат добри практики за създаване на таблица - именуваат полетата на таблиците, демонстрират познавателни, аналитични и приложни компетентности при определяне и задаване на тип на поле на таблица, стойност по подразбиране, ограничения за валидност на данните, както и задаване на основен ключ на таблица. Удачни примери за реализация на тази дейност могат да се открият в теми от предмета по предприемачество, както и в други предмети от училищната програма, където има нужда от обработка на динамично генерирани и свързани помежду си данни. В комбинация с други от тук споменатите дейности, тази дейност може да се използва за формулиране на проект
<i>Дейност 2.</i>	Моделиране на основните видове релации (1:1, 1:M) между таблици като се демонстрират познавателни и приложни компетентности при прилагане на основни правила за избягване на аномалии при вмъкване, редактиране и изтриване на записи . Учениците демонстрират аналитични и приложни компетентности при моделиране на диаграма на релационна база от данни с графични средства по примерно описание на информационна структура от категории данни. В комбинация с други от тук споменатите дейности, тази дейност може да се използва за формулиране на проект
<i>Дейност 3.</i>	Въвеждане и редактиране на данни в таблица с графични средства. Учениците демонстрират познавателни и приложни компетентности за валидиране на данни, използване на подразбиращи се стойности и въвеждане на външен ключ, чрез „подказване”(lookup) на набор от възможни стойности с графични средства по примерно описание на информационна структура от категории данни. В комбинация с други от тук споменатите дейности, тази дейност може да се използва за формулиране на проект

<i>Дейност 4.</i>	С графични помощни средства моделиране и изпълняване на заявка за извличане, сортиране и филтриране на записи от таблица. Учениците демонстрират познавателни и приложни компетентности за създаване на заявка, която интерпретира предварително формулирана цел за обработка на информация. Реализацията на тази дейност може да използва данни и задания за заявки, свързани с изследвания върху процеси, факти и събития в областите на природоматематическите и хуманитарните предмети. В комбинация с други от тук споменатите дейности, тази дейност може да се използва за формулиране на проект
<i>Дейност 5.</i>	Модифициране с графични средства на заявка върху свързани таблици от данни при анализ на информационни проблеми от вида „Какво, ако?“ Учениците демонстрират аналитични и приложни компетентности по реализацията на основните видове интегритет на свързване (referential integrity) и интерпретират решението на зададен информационен проблем за анализ от вида „Какво, ако?“ (What, if?) с промяната на параметри в проектирането, пресмятането, сортирането, филтрирането или групирането на предварително зададена заявка. В комбинация с други от тук споменатите дейности, тази дейност може да се използва за формулиране на проект
<i>Дейност 6.</i>	Генериране на структурирани команди на заявки за извличане, редактиране и изтриване на записи с графични средства. Учениците демонстрират познавателни и приложни компетентности да генерират структурирани заявки на стандартен език (SQL) с помощни средства и да интерпретират логиката, представена чрез структуриране на заявката като я съпоставят по аналогия с използваните графични средства.